

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

สภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอชาติพนม
จังหวัดนครพนม

**Culantro (*Eryngium foetidum* Linn.) Production and Extension Needs of Farmers in
That Phanom District of Nakhon Phanom Province**

กวีตา ศรีวรรณ (Kavita Sriwarom) * พรชุลี นิลวิเศษ (Pornchulee Nilvises) **

บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowan) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพทางสังคม และเศรษฐกิจของเกษตรกร (2) สภาพการผลิตและการตลาดผักชีฝรั่งของเกษตรกร (3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร (4) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งที่ผ่านการขึ้นทะเบียนเกษตรกรประจำปี 2556 ในพื้นที่อำเภอชาติพนม จังหวัดนครพนม โดยศึกษาทั้งหมดจำนวน 99 ราย ไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าค่าสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 51.32 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร ประสบการณ์ในการปลูกผักชีฝรั่งเฉลี่ย 4.86 ปี ไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตการเกษตรที่เหมาะสม การประกอบอาชีพของครัวเรือนคือทำนา มีพื้นที่ทำการเกษตรและปลูกผักชีฝรั่งเป็นของตนเองเฉลี่ย 9.99 และ 1.07 ไร่ ตามลำดับ จำนวนสมาชิกและแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 3.77 และ 2.01 คน ตามลำดับ มีการจ้างแรงงานชั่วคราวในการผลิต แหล่งเงินทุนจากกองทุนหมู่บ้านในรอบปีการผลิตผักชีฝรั่ง 2556 มีต้นทุนต่อไร่เฉลี่ย 40,363.64 บาท ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ 4,112.63 กิโลกรัม ราคาจำหน่ายต่อถุง 5 กิโลกรัม เฉลี่ย 133.99 บาท ทำให้มีรายได้ต่อไร่เฉลี่ย 105,594.95 บาท (2) สภาพการผลิตและการตลาดผักชีฝรั่ง ปลูกในพื้นที่นา สภาพดินร่วนเหนียว เว้นการปลูกซ้ำที่เดิม เริ่มในเดือนมกราคม ใตาดินเฉลี่ย 13.74 วัน ทำแปลงแบบขยกร่อง ขนาดกว้าง 1.20 เมตร และตามความยาวของพื้นที่ หลังคาโรงเรือนไม้ไผ่คลุมด้วยตาข่ายพรางแสงชนิดร้อยละ 60 ใช้วิธีการหว่านเมล็ดพันธุ์ในอัตราเฉลี่ยไร่ละ 9.86 กิโลกรัม ปล่อน้ำชลประทานตามร่องแปลงสัปดาห์ละครั้ง กำจัดวัชพืช 1-2 ครั้ง นิยมใส่ปุ๋ยเคมีมากกว่าใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เก็บเกี่ยวผลผลิตต่อการผลิตเฉลี่ย 10.04 เดือน เก็บเกี่ยวเดือนเมษายน ถึงกุมภาพันธ์ของปีถัดไป โดยสังเกตความอ่อนแก่ของใบและขนาดของต้น ใช้วิธีตัดที่โคนโดยใช้ดอ จำหน่ายแก่พ่อค้าคนกลางท้องถิ่นที่แปลง (3) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่งเฉลี่ยระดับปานกลาง (4) ความต้องการส่งเสริมในภาพรวมระดับมาก โดยต้องการในการผลิตระดับมากที่สุดเกี่ยวกับการตลาดและการขนส่ง และเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิต รูปแบบการถ่ายทอดระดับมากแบบกลุ่ม วิธีการถ่ายทอดต้องการระดับมากโดยการใช้เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกษตรกรต้นแบบและเกษตรกรรุ่นใหม่ และระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ต้องการระดับมากที่สุดในการให้บริการทางการเกษตรแบบเฉพาะเจาะจงและมีเป้าหมายชัดเจน (5) เกษตรกรมีปัญหาในภาพรวมและการตลาดระดับมาก ส่วนในการผลิตระดับปานกลาง ข้อเสนอแนะด้านการผลิตให้มีการส่งเสริมเทคโนโลยีการผลิตเพื่อลดต้นทุนการผลิต การปรับปรุงพันธุ์ ระบบการเกษตรที่เหมาะสม และการแปรรูปผลผลิต ด้านการตลาดให้มีมาตรการด้านราคา และพัฒนาแหล่งรวบรวมผลผลิต

คำสำคัญ ผักชีฝรั่ง การผลิต ความต้องการการส่งเสริมการเกษตร จังหวัดนครพนม

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช chansuda_kp@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ประจำแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
que.stou@hotmail.co.th

*** รองศาสตราจารย์ประจำแขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
Bumpen.Keo@stou.ac.th

Abstract

The objectives of this research were to study: (1) socio-economic circumstance of farmers (2) culantro (*Eryngium foetidum* Linn.) production and marketing circumstance of farmers (3) knowledge relating to culantro production of farmers (4) culantro production extension needs of farmers (5) problems and suggestions for culantro production of farmers.

The population in this research was a total of 99 culantro farmers who had registered in the year 2013 in the area of That Phanom District of Nakhon Phanom Province. All of them were studied without random sampling. The research instrument was structured interview form and statistics used included frequency, minimum value, maximum value, mean and standard deviation.

The research findings were as follows. (1) Most of the farmers were female with the average age at 51.32 years. They completed Primary School level (Prathom Suksa 4) and joined membership of agricultural institute. Their average experience in culantro production was 4.86 years. So far, they had never been trained on GAP. In occupation, they made their living as rice farmer. Their average occupied agricultural area and their owned culantro planting area were 9.99 and 1.07 rai respectively. Their average number of household member and household labor were 3.77 and 2.01 persons respectively. Temporary labor was hired as well. The Village Fund was their source for loan. In 2013 production cycle, the average production cost was 40,363.64 baht/rai. The average yield was 4,112.63 kg/rai. The selling price was 5 kg/bag, at 133.99 baht averagely. In consequence, their average income was 105,594.95 baht/rai. (2) Culantro production and marketing circumstance; in paddy field, it was planted in clay loam, not repeat planting in the same area, starting in January by tillage and left it dry in the sun averagely 13.74 days, raised beds, width 1.20 m. length along the line of the area, under bamboo shelter covered with slant 60% . The average seed sowing was 9.86 kg/rai allowing irrigation water once a week to flowing along the raised beds' canals. Weed control was done 1-2 times averagely. They preferred chemical fertilizer to organic fertilizer application. Their average yield harvest in production cycle was 10.04 months. Harvest took place around the month of April up to the month of February in the coming year, by observing the mature of leafs and stalk size. They cut one stalk at a time leaving its roots. They sold to local middlemen merchants at their patches. (3) Knowledge relating to culantro production of farmers was at medium level. (4) Overall extension needs of culantro production by farmers was at high level. Their production needs at the highest level were marketing, transportation and processing technology for products. Transfer pattern by groups was rated at high level. The transfer method need which was found at high level included through knowledge sharing forum, prototype farmer and new generation farmer. The new dimension need of extension system which was rated at the highest level was purposive agricultural service with clarified target. (5) Their overall problem and marketing problem were at high level while production problem was rated at medium level. Their suggestions on production were enhancement of production technology to reduce cost, variety improvement, GAP, and products processing. Their suggestions on marketing included to set up price measures, and to develop products collective center.

Keywords: Culantro, Production, Extension needs, Nakhon Phanom Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

ผักชีฝรั่งเป็นผักพื้นบ้าน จัดเป็นพืชสมุนไพรและเครื่องเทศ มีลักษณะพิเศษเฉพาะ คือ กลิ่นหอมช่วยดับกลิ่นคาวอาหาร ใช้ในการปรุงรส ประกอบอาหาร เป็นผักที่มีคุณค่าทางอาหารที่สำคัญ ได้แก่ เส้นใย แคลเซียม เหล็ก โพแทสเซียม ไอโอดีน วิตามินเอ วิตามินบี 1 วิตามินบี 2 วิตามินซี ไนอาซิน มีสารคลอโรฟิลล์สูง และมีน้ำมันหอมระเหย ดังเช่น เอพียอล (apiol)1 เบอแกปทีน (bergaptein) ไมริสทิซิน (myristicin) ฟูราโนคิวมาริน (furanocoumarin) ฟลาโวนอยด์ (flavonoids) และยังมีกรดโฟลิก และเมือก หรือมูซิเลจ (mucilage) บริเวณรากของผักชีฝรั่ง รวมทั้งมีวิตามินซีที่คงอยู่อย่างเต็มเปี่ยม มีเบต้าแคโรทีนเป็นสารที่ร่างกายนำไปใช้สร้างวิตามินเอหรือที่เรียกว่า “โปรวิตามินเอ” ช่วยบำรุงสุขภาพสายตา เสริมภูมิคุ้มกันทั้งระบบ ไม่ให้เจ็บป่วยเป็นโรคร้ายไข้เจ็บได้ง่าย และยังมีวิตามินบี 1 บี 2 “ไนอาซิน” ทำให้ระบบการทำงานของร่างกายเกิดความสมดุล มีแร่ธาตุสำคัญๆอยู่อย่างอุดมสมบูรณ์ ชาวอียิปต์ จะนิยมนำมาใช้ เมื่อเรามีอาการปวดท้อง หรือมีปัญหาเกี่ยวกับกระเพาะปัสสาวะ นอกจากนั้นอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องสำอางเริ่มนำผักชีฝรั่งมาใช้ในอุตสาหกรรมมากขึ้น ทั้งทำเครื่องปรุงรสในเบหมีกึ่งสำเร็จรูป และการสกัดน้ำมันหอมระเหย

การผลิตผักชีฝรั่ง ซึ่งเป็นพืชที่ปลูกง่าย โตเร็ว โรค แมลงศัตรูพืชรบกวนน้อย และให้ผลตอบแทนสูง ซึ่งประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตที่เหมาะสมทั้งสภาพภูมิประเทศและสภาพภูมิอากาศ สามารถปลูกได้ในพื้นที่ปลูกตั้งแต่ขนาดเล็ก เช่น ปลูกในกระถางไว้ใช้ในครัวเรือนไปจนถึงพื้นที่แปลงขนาดใหญ่เป็นพืชเศรษฐกิจแก่เกษตรกร

กรมส่งเสริมการเกษตรดำเนินการส่งเสริมให้เป็นพืชเป้าหมายชนิดหนึ่งที่กำหนดแนะนำเพื่อคัดเลือกและส่งเสริมเข้าสู่ระบบการรับรองมาตรฐานแหล่งผลิตเกษตรที่ดีเหมาะสม (GAP) ที่ต้องการสินค้าเกษตรที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน บนพื้นฐานความยั่งยืนในระบบการผลิตและสิ่งแวดล้อม อันทำให้คุณภาพ สุขภาพชีวิตที่ดี ตอบสนองด้านการค้าสินค้าเกษตรของผู้บริโภคภายในประเทศ และต่างประเทศ ในปี 2556 มีเกษตรกรสนใจปลูกผักชีฝรั่งในเชิงการค้ามากขึ้น และขยายพื้นที่ปลูกเป็นจำนวนมาก เป็นพืชที่มีการส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศมากกว่า 46 ประเทศ มีมูลค่าการส่งออกประมาณ 2.5 ล้านบาทต่อปี และมีแนวโน้มส่งออกเพิ่มสูงขึ้นทุกปี พืชวัฒนธรรมอ่อนทองหลวง (2548 : 57) ภาครัฐ และเอกชน จึงให้ความสนใจในการศึกษาระบบการผลิตผักชีฝรั่งมากขึ้น

กรมส่งเสริมการเกษตร (<http://ecoplant.doae.go.th/center/index.php> สืบค้นเมื่อ 6 พฤศจิกายน 2556) พบจากระบบฐานข้อมูลกลาง ทะเบียนเกษตรกรว่า ครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่ง มีพื้นที่ปลูกทุกภาค รวมทั้งประเทศ 430 ครัวเรือน ในพื้นที่ 1,355.72 ไร่ จังหวัดที่พบการปลูกมาก คือ จังหวัดนครปฐม นครสวรรค์ ฉะเชิงเทรา นครพนม เพชรบูรณ์ พิษณุโลก และจังหวัดราชบุรี ซึ่งอัตราครัวเรือนเกษตรกรกับพื้นที่ปลูกแตกต่างกันตามสภาพการผลิตแต่ละพื้นที่ ซึ่งจังหวัดนครพนมที่ผู้วิจัยต้องการศึกษามีครัวเรือนเกษตรกรผู้ปลูกมากรองจากจังหวัดนครปฐม จึงนับว่าเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีการปลูกผักชีฝรั่งมาก โดยเฉพาะมีการปลูกมากที่สุดที่อำเภอธาตุพนมเพียงแห่งเดียว ซึ่งอยู่ในตำบลพระกลางทุ่งและตำบลธาตุพนมเหนือ มีเกษตรกรจำนวน 99 ครัวเรือน ปลูกในพื้นที่ 106 ไร่

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

ด้วยเหตุที่ผักชีฝรั่งเป็นพืชที่ตลาดต้องการและทำรายได้ดีให้แก่เกษตรกรผู้ปลูก ประกอบกับพื้นที่การปฏิบัติงานของผู้วิจัย เป็นแหล่งปลูกผักชีฝรั่งที่มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดในอำเภอหาดพยอม จังหวัดนครพนม และมีเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งมีความตั้งใจและสนใจในการปลูกผักชีฝรั่งเป็นอย่างมาก แต่ยังขาดการศึกษาวิจัยเพื่อเป็นการยกระดับองค์ความรู้ของเกษตรกรไปสู่ความรู้ในเชิงวิชาการ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องสภาพการผลิตและความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอหาดพยอม จังหวัดนครพนม ในครั้งนี้เพื่อนำไปวางแผนในการส่งเสริมและพัฒนาการผลิตผักชีฝรั่งต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักชีฝรั่ง
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตและการตลาดผักชีฝรั่งของเกษตรกร
3. เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร
5. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเกษตรกรในพื้นที่อำเภอหาดพยอม จังหวัดนครพนม โดยศึกษาทั้งหมดจำนวน 99 ราย ไม่มีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ทั้งชนิดปลายปิด และปลายเปิด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการจัดอันดับ

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร

สภาพพื้นฐานทางสังคม พบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 51.32 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรและเป็นสมาชิกกลุ่มธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร ไม่มีตำแหน่งทางสังคม มีประสบการณ์ในการปลูกผักชีฝรั่งเฉลี่ย 4.86 ปี และไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ พบว่า เกษตรกรประกอบอาชีพทำนา มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 9.99 ไร่ พื้นที่ปลูกผักชีฝรั่งเฉลี่ย 1.07 ไร่ พื้นที่ถือครองเป็นของตนเอง มีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 3.77 คน ใช้แรงงานในครัวเรือนในการผลิตผักชีฝรั่งเฉลี่ย 2.01 คน และจ้างแรงงานชั่วคราว และกู้ยืมเงินทุนใช้ในการผลิตผักชีฝรั่งจากกองทุนหมู่บ้าน ในรอบปีการผลิต 2556 ต้นทุนต่อไร่ในการผลิตผักชีฝรั่งเฉลี่ย 40,363.64 บาท ผลผลิตเฉลี่ย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

4,112.63 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาจำหน่ายต่อถุง ต่ำสุด 100 บาท สูงสุด 161.41 บาท เฉลี่ย 133.99 บาท เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 105,594.95 บาท/ต่อไร่

2. สภาพการผลิตและการตลาดผักชีฝรั่งของเกษตรกร พบว่า เกษตรกรส่วนมากปลูกผักชีฝรั่งในที่นา ชนิดดินร่วนเหนียว เริ่มเพาะปลูกในเดือน มกราคม 2556 ใช้พันธุ์พื้นเมืองและพันธุ์ต้นใหญ่ผสมกัน และเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์เฉลี่ย 9.89 กิโลกรัมต่อไร่ มีการจัดการดินก่อนปลูกผักชีฝรั่ง โดยการไถนการปลูกซ้ำที่เดิมในรอบการผลิตถัดไป ไถตากดินเฉลี่ย 13.74 วัน ส่วนใหญ่ไม่ใช้ปูนขาวปรับปรุงดิน เกษตรกรส่วนน้อยที่ใช้ปูนขาวในอัตราเฉลี่ย 39.17 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรเตรียมแปลงปลูกโดยทำแปลงแบบขร่อง ขนาดกว้าง 1.20 เมตร และยาวตามความยาวของแปลง ใช้ไม้ไผ่ทำเสาโรงเรือน หลังคาโรงเรือนใช้แสลงพรางแสงชนิด ร้อยละ 60 ใช้วิธีปลูกโดยการหว่านแปลงแห้ง

การดูแลรักษาแปลงปลูกผักชีฝรั่ง ใช้แหล่งน้ำจากชลประทาน ให้น้ำโดยวิธีปล่อยน้ำตามร่องแปลง ทั้งหมดให้น้ำมีความถี่ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ เกษตรกรครึ่งหนึ่งกำจัดวัชพืช 1-2 ครั้ง ต่อรอบการผลิต เกษตรกรเพียงหนึ่งในสามใส่ปุ๋ยอินทรีย์ประเภทปุ๋ยคอกเฉลี่ย 210 กิโลกรัมต่อไร่ เกษตรกรทั้งหมดใส่ปุ๋ยเคมี ส่วนใหญ่ ใช้สูตร 16-20-0 เฉลี่ย 314.50 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนมากไม่ใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และสารชีวภัณฑ์ โรคที่พบโรคโคนเน่า และโรคไหม้ในแปลงปลูก

เกษตรกรเริ่มเก็บเกี่ยวผลผลิตครั้งแรกในเดือนเมษายน 2556 ครั้งหนึ่งเก็บผลผลิตผักชีฝรั่งครั้งสุดท้ายในเดือน กุมภาพันธ์ 2557 มีระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตต่อรอบการผลิต เฉลี่ย 10.04 เดือน เกษตรกรทั้งหมดใช้วิธีในการเก็บเกี่ยวผลผลิตโดยสังเกตความอ่อน-แก่ของใบและขนาดของต้น เก็บเกี่ยวผลผลิตโดยใช้วิธีตัดที่ละต้นไว้ต่อ บรรจุหีบห่อผักชีฝรั่งเพื่อจำหน่ายโดยวิธีมัดเป็นกำ กำละ 0.5 กิโลกรัม รวมบรรจุถุงใส ถุงละ 10 มัด รวมน้ำหนัก ถุงละ 5 กิโลกรัม จำหน่ายผลผลิตผักชีฝรั่งในรูปแบบขายส่ง โดยวิธีพ่อค้าคนกลางท้องถิ่นมารับซื้อถึงแปลง และไม่มีการแปรรูปผลผลิต

3. ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีความรู้เฉลี่ยในระดับปานกลาง และเกษตรกรมากกว่าร้อยละ 90 ตอบถูกต้อง ใน 6 ประเด็น ได้แก่ (1) ผักชีฝรั่งสามารถเพาะลงกระถาง สำหรับเป็นไม้ประดับ และเป็นผักสวนครัวในเวลาเดียวกันได้ (2) ระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม (GAP) เป็นกระบวนการผลิตที่ให้ผลผลิตปลอดภัย ปลอดภัยจากศัตรูพืช และคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้บริโภค (3) ผักชีฝรั่งเป็นพืชมีศักยภาพการผลิตผักพื้นบ้านเชิงการค้า แต่ไม่สามารถเป็นพืชเศรษฐกิจได้ (4) โรคไหม้ มักเกิดในฤดูหนาว (5) แมลงห้ำหาว และเพลี้ยแป้ง เข้าทำลายผักชีฝรั่งทำให้ใบมีลักษณะหงิกงอ (6) การเก็บเกี่ยวผักชีฝรั่งทำได้ 2 วิธี คือ ตัดที่ต้นไว้ต่อ และถอนต้นทิ้งราก จะเห็นได้ว่าเกษตรกรตอบถูกในบางประเด็น เช่น ระบบเกษตรที่ดีที่เหมาะสม โดยไม่เคยได้รับการอบรม อาจเนื่องมาจากสื่อความรู้ในปัจจุบันมีความหลากหลายทั้งรูปแบบและช่องทาง เกษตรกรสามารถเข้าถึงแหล่งความรู้ได้มากขึ้น แต่มีบางประเด็นที่เกษตรกรน้อยกว่าร้อยละ 50 ตอบถูกต้องใน 4 ประเด็น ได้แก่ (1) การขอร่องให้สูง เพื่อระบายน้ำ หลังคาโปร่งเพื่อให้แสงแดดส่องถึง เป็นการป้องกันโรคโคนเน่า (2) เมล็ดผักชีฝรั่งสามารถนำมาสกัดน้ำมันหอมระเหยโดยการต้มกลั่น (3) เชื้อราขาวบิวเวอร์เรีย ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักชีฝรั่งประเภทปากดูดได้ (4) ผักชีฝรั่งจะไม่ออกดอกเมื่อพรางแสงร้อยละ 70 และ 80 และการออกดอกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอัตราปุ๋ย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

4. ความต้องการส่งเสริมการผลิตผักฝรั่งของเกษตรกร

1) ความต้องการส่งเสริมด้านการผลิต พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในภาพรวมระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการระดับมากที่สุด 2 ประเด็น ได้แก่ (1) การตลาดและการขนส่ง (2) เทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิต รองลงมาความต้องการระดับมาก 1 ประเด็น คือ เทคโนโลยีการดูแลรักษา และความต้องการระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ (1) เทคโนโลยีการปลูก (2) เทคโนโลยีการเก็บเกี่ยวผลผลิต

2) ความต้องการส่งเสริมด้านรูปแบบการถ่ายทอดเทคโนโลยี พบว่า เกษตรกรมีความต้องการในภาพรวมระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการระดับมาก 1 ประเด็น คือ แบบกลุ่ม ได้แก่ การประชุมกลุ่ม การอภิปราย การฝึกอบรม การสาธิต การบรรยาย การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การประกวด การพบปะในกลุ่ม รองลงมาความต้องการระดับปานกลาง 2 ประเด็น ได้แก่ (1) แบบรายบุคคล ได้แก่ เจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมเยียนที่สวนไร่ นา และบ้าน พบเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ทางโทรศัพท์/จดหมาย/อีเมล (2) แบบมวลชน ได้แก่ ไปสเตอร์ เอกสารเผยแพร่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ การจัดนิทรรศการ

3) ความต้องการส่งเสริมด้านวิธีการถ่ายทอดเทคโนโลยี พบว่า เกษตรกรมีความต้องการระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการระดับมาก มี 2 ประเด็น ได้แก่ (1) เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อการรวบรวมองค์ความรู้ (2) เกษตรกรต้นแบบและเกษตรกรรุ่นใหม่ ถ่ายทอดหลักคิด หลักวิชา และหลักปฏิบัติต่างๆสู่เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง รองลงมาความต้องการระดับปานกลาง มี 3 ประเด็น ได้แก่ (1) โรงเรียนเกษตรกร โดยร่วมกันศึกษาและปฏิบัติด้วยตนเอง (2) ศูนย์เรียนรู้ชุมชน เกษตรกรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการพัฒนาตนเองบนพื้นฐานของภูมิปัญญาและวัฒนธรรมชุมชน (3) สื่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร ได้แก่ สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อประสม สื่อบริการเครือข่ายสังคม

4) ความต้องการส่งเสริมด้านระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ ตามนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2557 คือ รูปแบบ MRCF system ในภาพรวมระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ความต้องการระดับมากที่สุดมี 1 ประเด็น คือ การให้บริการทางการเกษตรแบบเฉพาะเจาะจงและมีเป้าหมายชัดเจน หรือ Specific Field Service เป็นการให้บริการจากข้อมูลในการกำหนดเป้าหมายการทำงาน และวางแผนพัฒนา รองลงมาความต้องการระดับมาก มี 1 ประเด็น คือ การจัดทำและใช้ข้อมูลแผนที่ หรือ Mapping เป็นการจัดการข้อมูลผักฝรั่ง ด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม โดยมีแผนที่แหล่งผลิตผักฝรั่ง และความต้องการระดับปานกลาง มี 2 ประเด็น ได้แก่ (1) ข้อมูล และการสื่อสารระยะไกล หรือ Remote Sensing เป็นการเชื่อมโยงข้อมูลผักฝรั่งกับแผนที่แหล่งผลิตผักฝรั่ง ประสานและให้บริการติดต่อสื่อสาร และเข้าถึงข้อมูลจากระยะไกลระหว่างผู้ผลิตกับผู้บริโภค (2) การทำงานแบบมีส่วนร่วมกับภาคีเครือข่าย หรือ Community Participation เป็นการทำงานร่วมกับเกษตรกรผู้ผลิตผักฝรั่ง ชุมชน และภาคีเครือข่าย โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลผักฝรั่งแบบมีส่วนร่วม โดยการจัดเวทีชุมชน

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตผักฝรั่งของเกษตรกร

1) ปัญหาด้านการผลิตและการตลาด

(1) ปัญหาด้านการผลิตผักฝรั่งของเกษตรกร พบว่าในภาพรวมมีปัญหาในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาในระดับมากที่สุด มี 2 ประเด็น ได้แก่ เมล็ดพันธุ์ราคาแพง และปุ๋ยเคมีราคา

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

แพง ปัญหาระดับมาก มี 3 ประเด็น ได้แก่ ยังไม่มีมาตรฐานการผลิต ขาดทิศทางการพัฒนาการผลิตผักชีฝรั่งแบบยั่งยืน และขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ผักชีฝรั่ง ปัญหาระดับปานกลางมี 1 ประเด็น คือโรคแมลงศัตรูพืชรบกวน ปัญหาระดับน้อยมี 4 ประเด็น ได้แก่ ไม่มีการคัดแยกเกรดผลผลิตผักชีฝรั่งตามคุณภาพ การเก็บเกี่ยวผลผลิตที่มีหนามแหลมของผักชีฝรั่ง สภาพพื้นที่ไม่เหมาะสม และฝนตกในช่วงการเก็บเกี่ยวผลผลิต และปัญหาระดับน้อยที่สุด มี 2 ประเด็น ได้แก่ แหล่งน้ำไม่พอเพียง และผลกระทบจากภัยธรรมชาติ

(2) ปัญหาด้านการตลาดผักชีฝรั่งของเกษตรกร พบว่าในภาพรวมมีปัญหาระดับมาก และเมื่อพิจารณาแต่ละประเด็น พบว่า ปัญหาระดับมากที่สุด มี 4 ประเด็น ได้แก่ ขาดความหลากหลายในช่องทางการจำหน่ายผลผลิต ราคาผลผลิตไม่มีเสถียรภาพขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง ไม่สะดวกในการจำหน่ายผลผลิตแก่ผู้บริโภคโดยตรง และปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และปัญหาระดับมาก มี 4 ประเด็น ได้แก่ ขาดทิศทางการพัฒนาการตลาดผักชีฝรั่ง ขาดความสะดวกในการจำหน่ายผลผลิตแก่พ่อค้าคนกลาง ขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งผลิต และรูปแบบการจำหน่ายเป็นแบบผัสดออย่างเดียว

2) ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาด้านการผลิตผักชีฝรั่ง ได้แก่ ลดต้นทุนการผลิตโดยลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมีหันมาใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพ เกษตรกรผลิตเมล็ดพันธุ์ใช้และจำหน่าย คัดเลือกต้นพันธุ์ดี และใช้หลักระบบการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม

(2) ข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาด้านการตลาดผักชีฝรั่ง ได้แก่ รวมกลุ่มเกษตรกรจัดเวทีวางมาตรการด้านราคาและพัฒนาแหล่งจួรวรรวมผลผลิต ส่งเสริมการแปรรูปสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลผลิต

อภิปรายผลการวิจัย

1) สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ผลิตผักชีฝรั่ง ในเขตอำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนมากเป็นเพศหญิง เนื่องจากการปลูกผักชีฝรั่งต้องอาศัยความประณีต ใช้ประสบการณ์ และเวลาในการดูแลรักษาแปลงปลูกพอสมควร จึงมักพบเกษตรกรเป็นเพศหญิง

เกษตรกรอายุเฉลี่ย 51.32 ปี มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งเป็นลักษณะเกษตรกรทั่วไปของวัยอายุดังกล่าวที่ต้องจบการศึกษาภาคบังคับในระดับประถมศึกษา ประสบการณ์ในการปลูกผักชีฝรั่ง 4.86 ปี เมื่อเปรียบเทียบกับอายุเกษตรกร เฉลี่ย 51.32 ปี แสดงให้เห็นว่าเกษตรกรมีประสบการณ์ในการประกอบการเกษตรอื่นมาเป็นเวลานานพอสมควรแล้ว จึงหันมาสนใจปลูกผักชีฝรั่งมาเกือบ 5 ปี และคาดว่าจะยึดอาชีพปลูกผักชีฝรั่งนี้ต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับกระบวนการยอมรับแนวคิดใหม่ไปปฏิบัติตามนั้น เป็นกระบวนการทางจิตใจของบุคคล ซึ่งเริ่มต้นด้วยการเริ่มรู้หรือได้ยินเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่ แล้วสิ้นสุดลงด้วยการตัดสินใจยอมรับไปปฏิบัติ และนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง เกิดขึ้นเป็นขั้นตอนในตัวบุคคล ตั้งแต่ขั้นแรกคือขั้นเริ่มรู้ไปสู่ความสนใจ ใคร่ตรอง ทดลองทำ และขั้นสุดท้ายคือการยอมรับและนำไปปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

เกษตรกรเป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกร และเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้าธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร พบว่าเกษตรกรส่วนมาก มีการกู้เงินทุนมาใช้ในการผลิตผักชีฝรั่ง โดยเกษตรกรกู้เงินจากกองทุนหมู่บ้าน เนื่องจากเกษตรกรทุกครัวเรือนในหมู่บ้านเป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้านจึงสามารถใช้สิทธิ์ในการกู้ยืมที่สะดวกกว่า

เกษตรกรผู้ผลิตผักชีฝรั่งไม่เคยได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับมาตรฐานการผลิตการเกษตรที่ดีที่เหมาะสม ทั้งนี้เนื่องมาจากการอบรมการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมเป็นไปในลักษณะ โครงการที่มีงบประมาณจำกัด เกษตรกรที่ได้รับการอบรมมีจำนวนน้อยจึงไม่ทั่วถึงเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่ง จากการสังเกตของผู้ศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งมีการปฏิบัติตามการปลูกผักชีฝรั่งที่มีลักษณะใกล้เคียงกับหลักการปฏิบัติการเกษตรที่ดีและเหมาะสม ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งให้เข้ารับการอบรมเพื่อขอรับการรับรองมาตรฐานการผลิตการเกษตรที่ดีที่เหมาะสมอย่างเป็นระบบ

ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนา มีพื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 9.99 ไร่ ขนาดพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่งเฉลี่ย 1.07 ไร่ เป็นของตนเอง เมื่อเปรียบเทียบพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือนกับพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่งจะมีเพียงหนึ่งในสิบของพื้นที่ทำการเกษตรของครัวเรือน ซึ่งถือว่าเป็นพื้นที่ขนาดเล็ก สอดคล้องกับผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือน ระหว่าง 2-3 คน ในการผลิตผักชีฝรั่ง แสดงให้เห็นขนาดพื้นที่การผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกรขึ้นอยู่กับกำลังแรงงานในครัวเรือน ซึ่งต้องใช้แรงงานในการเก็บเกี่ยวผลผลิตในรอบการผลิต เฉลี่ย 10.4 เดือน และต้องอาศัยการดูแลเอาใจใส่ที่ประณีตจากเกษตรกร การผลิตผักชีฝรั่งจึงเป็นการสร้างรายได้จากการใช้แรงงานของครัวเรือน ลดปัญหาการว่างงานในชนบทได้

เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตผักชีฝรั่งในรอบปีการผลิต 2556 ต่อไร่ เฉลี่ย 40,363.64 บาท มีผลผลิตต่อไร่เฉลี่ย 4,112.63 กิโลกรัม จำหน่ายผลผลิตผักชีฝรั่งต่อฤดูจำนวน 5 กิโลกรัมได้ในราคาเฉลี่ย 133.99 บาท คิดเป็น 26.80 บาทต่อกิโลกรัม สร้างรายได้ให้แก่เกษตรกรเฉลี่ย 105,594.95 บาทต่อไร่ หากเปรียบเทียบผลตอบแทนโดยนำรายได้เฉลี่ยต่อไร่เทียบกับต้นทุนการผลิตเฉลี่ยต่อไร่ พบว่า ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 2.62 บาทต่อกิโลกรัม และเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อไร่กับผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่ พบว่า รายได้จากผลผลิตผักชีฝรั่งเฉลี่ย 25.68 บาทต่อกิโลกรัม แสดงให้เห็นว่าผลกำไรจากการผลิตผักชีฝรั่งเฉลี่ย 23.06 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเป็นผลตอบแทนที่ดีกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลของกรมส่งเสริมการเกษตร ระบุว่าต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนในการปลูกผักชีฝรั่งในปี 2555 ต้นทุนการผลิตทั้งหมด เป็นจำนวน 35,960 บาทต่อไร่ ผลผลิตรวม จำนวน 3,000 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาที่เกษตรกรขายได้ประมาณ 20 – 40 บาทต่อกิโลกรัม รายได้รวมเป็นจำนวนเงิน 60,000 – 120,000 บาทต่อไร่ รายได้สุทธิเป็นจำนวนเงิน 24,000 – 84,040 บาทต่อไร่ ผักชีฝรั่งจึงเป็นพืชชนิดหนึ่งที่ให้ผลตอบแทนคุ้มค่าที่ลงทุนปลูกครั้งเดียวสามารถเก็บผลผลิตได้ระยะเวลายาวเฉลี่ย 10.04 เดือน ผักชีฝรั่งจึงสามารถเป็นพืชเศรษฐกิจชุมชน พืชทางเลือกในการส่งเสริมการประกอบอาชีพการเกษตรเพื่อลดปัญหาความยากจนของเกษตรกรได้

2) สภาพการผลิตและการตลาดผักชีฝรั่งของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรปลูกผักชีฝรั่งในที่นา และเป็นดินร่วนเหนียว แตกต่างกับ หนอง คลอง บึง ศึกษาการถ่ายทอดองค์ความรู้ เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูพืชในแปลงผักชีฝรั่ง ตำบลคลองโยง อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม พบว่า สภาพพื้นที่เป็นดินเหนียวขุดบางเลน ซึ่งเป็นดินตะกอนทับถม จะเห็นได้ว่า ผักชีฝรั่งสามารถเจริญเติบโตได้ดีในสภาพดินที่แตกต่างกัน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

เกษตรกรนิยมปลูกพันธุ์พื้นเมืองปนกับพันธุ์ต้นใหญ่ เนื่องจากเป็นเจตนาของเกษตรกรที่ต้องการใช้ข้อดีของแต่ละพันธุ์ ซึ่งมีลักษณะเด่นคือ พันธุ์พื้นเมืองต้นเล็กมีกลิ่นหอม ใบแข็ง ส่วนพันธุ์ต้นใหญ่ ขนาดต้นใหญ่ ใบใหญ่ แต่ใบบางเหี่ยวง่าย เกษตรกรเกือบทั้งหมดเก็บเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง และใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตราต่อไร่เฉลี่ย 9.86 กิโลกรัม ซึ่งขัดแย้งกับผลการวิจัยของ ธนะ พลายโธ พบว่าใช้พันธุ์ดำเนินสะดวก พันธุ์เชียงใหม่ อัตรา 4 กิโลกรัมต่อไร่ นอกจากนั้นเกษตรกรเกือบทั้งหมดพบโรคโคนเน่า แสดงให้เห็นว่า ในการเลือกใช้พันธุ์ อัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ การเกิดโรคโคนเน่า ในด้านการผลิตผักชีฝรั่งยังคงแตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ ไม่มีมาตรฐานที่แน่นอน และพบข้อดีของศักยภาพการใช้พันธุ์ผักชีฝรั่ง ซึ่งเกษตรกรสามารถเลือกใช้เมล็ดพันธุ์ในการปลูกได้ง่าย และสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เอง ภาครัฐและเอกชนที่สนใจด้านการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ผักชีฝรั่งควรมีการปรับปรุงให้มีมาตรฐาน และคุณลักษณะตรงกับความต้องการของเกษตรกร ดังนั้น เกษตรกรควรมีการผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อใช้ปลูกและจำหน่าย ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในด้านเมล็ดพันธุ์ได้

เกษตรกรมีการจัดการดินก่อนปลูกผักชีฝรั่ง โดยเว้นการปลูกซ้ำที่เดิมในรอบการผลิตถัดไป และไถตากดินเฉลี่ย 13.74 วัน ทั้งนี้เนื่องจากมีการพบโรคโคนเน่า และโรคไหม้ ในแปลงปลูก จึงต้องการป้องกันกำจัดโรคในแปลงปลูกโดยการเขตรกรรมก่อน เกษตรกรเตรียมแปลงปลูกโดยทำแปลงแบบขร่อง ขนาดความกว้าง 1.20 เมตร และความยาวตามขนาดของพื้นที่ ใช้ไม้ไผ่ทำเสาโรงเรือน หลังคาโรงเรือนปิดด้วยสแลนพรางแสง ชนิด ร้อยละ 60

เกษตรกรใช้วิธีปลูกโดยการหว่านแบบหว่านแปลงแห้ง การดูแลรักษาแปลงปลูกโดยการใช้แหล่งน้ำจากชลประทาน ปล่อยน้ำตามร่องแปลง ความถี่ 1 ครั้งต่อสัปดาห์ การกำจัดวัชพืชต่อการรอบการผลิต 1-2 ครั้ง ส่วนใหญ่ไม่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ แต่มีเพียงหนึ่งในสามใส่ปุ๋ยคอกต่อไร่เฉลี่ย 255.45 กิโลกรัม เกษตรกรไม่ใช้สารเคมีกำจัดวัชพืช สารเคมีกำจัดศัตรูพืช และสารชีวภัณฑ์ จากการสอบถามเพิ่มเติมทราบว่าเกษตรกรจะหาวิธีต่าง ๆ มาปฏิบัติเพื่อให้ได้รับผลผลิตสูง ซึ่งมีผลต่อต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นในการจัดหาและซื้อเมล็ดพันธุ์ใหม่ ค่าแรงงานในการซ่อมแซมดูแลรักษา ซึ่งหากไม่ปฏิบัติจะทำให้ผลผลิตผักชีฝรั่งลดลง อันส่งผลต่อกำไรที่ควรจะได้รับ เกษตรกรจึงพยายามหาวิธีการจัดการดินก่อนปลูกและการปฏิบัติดังกล่าวข้างต้น ดังนั้น หากมีการส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน และใช้หลักเกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิต จะช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีแนวทางในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องเหมาะสม ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิต รวมทั้งเพิ่มปริมาณและคุณภาพผลผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม

เกษตรกรทั้งหมดใส่ปุ๋ยเคมี ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยเคมี สูตร 16-20-0 อัตราเฉลี่ยต่อไร่ 314.50 กิโลกรัม ซึ่งอัตราไม่สอดคล้องกับ ธนะ พลายโธ (2556:2) พบว่าใส่ปุ๋ย ครั้งที่ 1 อายุ 60 วัน ครั้งที่ 2 อายุ 90 วัน สูตร 25-7-7 อัตรา 100 กิโลกรัมต่อไร่ต่อครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากในพื้นที่แต่ละแห่งมีการเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกรหลายครั้งและสภาพพื้นที่และดินมีความแตกต่างกัน จึงทำให้การใช้ปุ๋ยเคมีสูตรต่างๆ และอัตราการใส่ปุ๋ยไม่เหมือนกันในแต่ละพื้นที่

เกษตรกรมีระยะเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตต่อการรอบการผลิตเฉลี่ย 10.04 เดือน โดยความเหมาะสมที่จะเก็บเกี่ยวได้นั้น เกษตรกรใช้วิธีสังเกตความอ่อน-แก่ของใบและขนาดของต้น ใช้วิธีตัดที่โคนและไว้ดอ แตกต่างกับ ธนะ พลายโธ (2556: 2) พบว่า เกษตรกร 124 ครัวเรือน มีพื้นที่ปลูกผักชีฝรั่งกว่า 1,100 ไร่ พื้นที่ปลูกเฉลี่ย 8.8 ไร่ ต่อครัวเรือน มีผลผลิตเฉลี่ย 3,000 กิโลกรัมต่อไร่ ราคาเฉลี่ย 20 บาทต่อกิโลกรัม การเก็บเกี่ยวผลผลิตผักชีฝรั่งอายุ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

4 เดือน โดยถอนต้นโตไปจำหน่าย เหลือต้นเล็กไว้รอเก็บเกี่ยวครั้งต่อไป ตัดแต่งมัดรวมกำ แขน้ำไว้ในท้องร่อง ล้างรากให้สะอาดแล้วจึงบรรจุภาชนะ โดยมีพ่อค้ามารับถึงสวน อายุการเก็บเกี่ยวนาน 4 เดือน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า เกษตรกรมีระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวผลผลิตแตกต่างกัน การมีระยะเวลาในการเก็บเกี่ยวผลผลิตที่ยาวนานกว่าเป็น ผลดีต่อเกษตรกรในด้านการลงทุนที่ใช้ทุนปลูกครั้งเดียวในรอบการผลิต แล้วสามารถทยอยเก็บผลผลิตขายได้ ตลอดฤดูกาลผลิต ซึ่งเหมาะสมกับการใช้แรงงานในครัวเรือนในการผลิต เหมาะสมกับวิถีชีวิตของเกษตรกรที่ต้อง ดำเนินชีวิตในสังคม เกษตรกรจึงควรอนุรักษ์และเผยแพร่ในภูมิปัญญาที่เกิดจากประสบการณ์จนเป็นทักษะของ เกษตรกรเอง ให้มีการพัฒนาต่อยอดให้เป็นองค์ความรู้สืบทอดต่อไป

เกษตรกรบรรจุหีบห่อผักชีฝรั่งเพื่อจำหน่ายโดยวิธีมัดเป็นกำ กำละ 0.5 กิโลกรัม รวมบรรจุถุง 5 ถุง ละ 10 มัด รวมน้ำหนัก ถุงละ 5 กิโลกรัม จำหน่ายในรูปแบบขายส่ง จำหน่ายผักชีฝรั่งให้พ่อค้าคนกลางในท้องถิ่น ไม่มีการแปรรูปผลผลิตผักชีฝรั่ง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยสภาพปัญหาด้านตลาดผักชีฝรั่ง พบว่า เกษตรกรมี ปัญหาระดับมากที่สุด คือ ขาดความหลากหลายในช่องทางการจำหน่ายผลผลิต ราคาผลผลิตไม่มีเสถียรภาพขึ้นอยู่กับ พ่อค้าคนกลาง ไม่สะดวกในการจำหน่ายผลผลิตแก่ผู้บริโภคโดยตรง และปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาด และสอดคล้องกับผลการวิจัยความต้องการการส่งเสริมของเกษตรกร พบว่า มีความ ต้องการด้านการผลิตระดับมากที่สุดในเรื่องการตลาดและการขนส่ง และเทคโนโลยีการแปรรูปผลผลิต ภาครัฐจึง ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าใจในระบบการผลิตและการตลาด เกษตรกรควรรู้จักในการวางแผนการผลิต มีการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายด้านการตลาด และเชื่อมโยงวิสาหกิจชุมชน ให้มีการพัฒนาต่อยอดตามสรรพคุณของ ผักชีฝรั่งให้เป็นผลิตภัณฑ์ สินค้า OTOP เช่น ชาผักชีฝรั่ง ยาหม่องสกัดจากผักชีฝรั่ง น้ำมันหอมระเหยจากผักชีฝรั่ง เพื่อเพิ่มช่องทางตลาด และกระตุ้นให้เกษตรกรศึกษาถึงปัญหาที่แท้จริงโดยใช้หลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ภายในภายนอกของผักชีฝรั่ง (SWOT) เพื่อนำไปสู่ความต้องการแนวทางพัฒนาที่ครบถ้วนรอบด้าน

3) ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรน้อยกว่าร้อยละ 50.0 มีความรู้ที่ถูกต้องในเรื่องต่อไปนี้ (1) การยกทรงให้สูง เพื่อระบายน้ำ หลังคาโปร่งเพื่อให้แสงแดดส่องถึง เป็นการ ป้องกันโรคโคนเน่า (2) เมล็ดผักชีฝรั่งสามารถนำมาสกัดน้ำมันหอมระเหยโดยการต้มกลั่น (3) เชื้อราขาวบิวเวอร์ เรีย ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูผักชีฝรั่ง ประเทปกาคุดได้ (4) ผักชีฝรั่งจะไม่ออกดอกเมื่อพรางแสงร้อยละ 70 และ 80 และการออกดอกมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามอัตราปุ๋ย ดังนั้น เจ้าหน้าที่ควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้เพิ่มเติมใน ประเด็นดังกล่าวข้างต้น และส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรค้นคว้าหาความรู้ในหลายรูปแบบ เช่น การศึกษา ทดลองในแปลงผักชีฝรั่ง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรด้วยกันเอง หาความรู้จากวารสาร สื่ออินเทอร์เน็ต

4) ความต้องการการส่งเสริมการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร ผลการวิจัยพบว่า มีความต้องการใน ภาพรวมระดับมาก โดยเฉพาะต้องการระดับมากที่สุดในเรื่องการตลาดและการขนส่ง ต้องการระดับมากในการ ถ่ายทอดเทคโนโลยีในรูปแบบกลุ่ม ได้แก่ การประชุมกลุ่ม การอภิปราย การฝึกอบรม การสาธิต การบรรยาย การศึกษาดูงานนอกสถานที่ การประกวด และการพบปะในกลุ่ม และต้องการระดับมากในวิธีการถ่ายทอด เทคโนโลยีการเกษตร ได้แก่ เวทีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อการรวบรวมองค์ความรู้ และการใช้เกษตรกรต้นแบบ และเกษตรกรรุ่นใหม่ถ่ายทอดหลักคิด หลักวิชา และหลักปฏิบัติต่าง ๆ ผู้เกษตรกรอย่างต่อเนื่อง นอกจากนั้น เกษตรกรมีความต้องการระดับมากที่สุดในระบบการส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ รูปแบบ MRCF system ตาม

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

นโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2557 ในประเด็นการให้บริการทางการเกษตรแบบเฉพาะเจาะจงและมีเป้าหมายชัดเจน หรือ Specific Field Service เป็นการใช้ประโยชน์จากข้อมูลในการกำหนดเป้าหมายการทำงาน และวางแผน พัฒนาแก้ปัญหาผักชีฝรั่ง จะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีความต้องการระดับมากถึงมากที่สุดตามหลักการส่งเสริมการเกษตร ดังนั้นควรใช้วิธีส่งเสริมการเกษตรที่ประหยัด สะดวก รวดเร็ว ทันต่อเหตุการณ์ สอดคล้องกับระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCF) ที่ต้องการให้ยึดพื้นที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มองภาพของ “พื้นที่-คน-สินค้า” เข้าด้วยกัน ดังนี้ (1) ด้านพื้นที่ เจ้าหน้าที่และเกษตรกรควรร่วมมือกัน เตรียมความพร้อมด้านจัดเก็บข้อมูลพื้นฐาน ด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจ สังคม ขึ้นทะเบียนเกษตรกรผู้ปลูกไว้อย่างเป็นระบบ เพื่อการเชื่อมโยงข้อมูลผักชีฝรั่งสู่การพัฒนา เพื่อให้สามารถเข้าถึงข้อมูลได้โดยสะดวก (2) ด้านคน เกษตรกรควรพัฒนาตนเองด้วยการจัดการศึกษาทดลองในแปลงผลิตผักชีฝรั่งของตนเองให้เกิดทักษะความรู้จากการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับเพื่อนเกษตรกรที่สามารถเป็นต้นแบบในการผลิต ศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมจากสื่อเทคโนโลยีอย่างสม่ำเสมอ ศึกษาดูงาน รวมกลุ่มสร้างเครือข่ายให้เป็นรูปธรรม เช่น จัดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน กำหนดแนวทางพัฒนาผักชีฝรั่ง เพื่อการพัฒนาต่อยอดการผลิตให้ทันกับเหตุการณ์ ปัจจุบัน ส่วนเจ้าหน้าที่ควรใช้รูปแบบการส่งเสริมแบบรายบุคคล แบบรายกลุ่ม และแบบสื่อมวลชน รวมกันตามโอกาสที่เหมาะสมในการทำงาน จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ คัดเลือกเกษตรกรต้นแบบร่วมกับเกษตรกร (3) ด้านสินค้า ควรสร้างผักชีฝรั่งให้เป็นสินค้าที่มีคุณภาพและปริมาณ โดยการสร้างมาตรฐานความปลอดภัยผักชีฝรั่งของชุมชนให้เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น และพัฒนาผลผลิตให้ได้รับการรับรองมาตรฐานจากหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เชื่อมโยงวิสาหกิจชุมชนด้านสมุนไพร พัฒนาต่อยอดจากสรรพคุณผักชีฝรั่งมาแปรรูปสร้างผลิตภัณฑ์ใหม่ให้เป็นสินค้า OTOP เช่น ชาผักชีฝรั่ง ยาหม่องสกัดจากผักชีฝรั่ง น้ำมันหอมระเหยจากผักชีฝรั่ง เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด และเกิดความยั่งยืนในการผลิตต่อไป

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะในการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร

ปัญหาการผลิตผักชีฝรั่งของเกษตรกร ในภาพรวมระดับปานกลาง และมีปัญหาระดับมากที่สุด 1 ประเด็น คือ ปุ๋ยเคมีและเมล็ดพันธุ์มีราคาแพง ทั้งนี้เกษตรกรใช้ปุ๋ยเคมี สูตร 16-20-0 อัตราเฉลี่ยต่อไร่ 314.50 กิโลกรัม และใช้เมล็ดพันธุ์ในอัตราต่อไร่เฉลี่ย 9.86 กิโลกรัม ซึ่งนับว่าเป็นปริมาณค่อนข้างสูงกว่าการปลูกในพื้นที่อื่น ทำให้มีผลต่อการลงทุนเป็นค่าใช้จ่ายเรื่องปุ๋ยเคมีและเมล็ดพันธุ์ที่มีราคาสูง การลงทุนก็เพิ่มมากขึ้นไปตามลำดับ ควรมีการส่งเสริมการลดต้นทุนการผลิต โดยการถ่ายทอดความรู้การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพจากวัสดุในท้องถิ่น รมรณรงค์การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ชีวภาพลดปริมาณการใช้ปุ๋ยเคมี ศึกษาการเมล็ดพันธุ์ในอัตราที่เหมาะสม โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของเกษตรกรในรูปแบบกลุ่ม วิถีโรงเรียนเกษตรกร

ปัญหาการตลาดผักชีฝรั่งของเกษตรกร ในภาพรวมระดับมาก ปัญหาระดับมากที่สุด มี 4 ประเด็น ได้แก่ ขาดความหลากหลายในช่องทางการจำหน่ายผลผลิต ราคาผลผลิตไม่มีเสถียรภาพขึ้นอยู่กับพ่อค้าคนกลาง ไม่สะดวกในการจำหน่ายผลผลิตแก่ผู้บริโภคโดยตรง และปริมาณผลผลิตไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด เนื่องจากการปลูกผักชีฝรั่งต้องอาศัยความประณีต ใช้เวลาในการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวผลผลิต และการขนส่ง จนทำให้เกษตรกรไม่มีเวลาในการนำไปจำหน่ายปลีก เพราะยังต้องปฏิบัติภารกิจอื่นในบ้านและชุมชน สังคม หากมีจุดซื้อขายผักชีฝรั่งทั้งปลีกและส่งในพื้นที่ หรือมีการแปรรูปผลผลิตผักชีฝรั่งเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ก็จะ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4

The 4th STOU Graduate Research Conference

เป็นการเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผักชีฝรั่งได้อีกทางหนึ่ง และเป็นการแก้ปัญหาเรื่องราคาที่ไม่มีเสถียรภาพได้ด้วย ดังนั้น จึงควรมีการส่งเสริมให้มีการจัดตั้งเป็นกลุ่ม หรือจดทะเบียนวิสาหกิจชุมชน เพื่อพัฒนาผักชีฝรั่งให้ครบวงจร ทั้งด้านการผลิต การตลาด การแปรรูปผลผลิตให้มีผลิตภัณฑ์จากผักชีฝรั่งสร้างชื่อเสียง เป็นที่รู้จักของประชาชนทั่วไป

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาทำให้เห็นว่าอาชีพปลูกผักชีฝรั่งของเกษตรกรในอำเภอรามัญ จังหวัดนครพนม มีความสำคัญต่อเกษตรกรอย่างมาก สามารถยึดเป็นอาชีพหลักได้ สร้างรายได้แก่เกษตรกรผู้ปลูก เลี้ยงดูครอบครัวให้อยู่ดีกินดีได้ ซึ่งศักยภาพของผักชีฝรั่งเป็นพืชเศรษฐกิจท้องถิ่นที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้อีกหลายด้าน หากมีการวิจัยส่งเสริมสนับสนุนเพิ่มเติม ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะไว้ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ควรส่งเสริมการจัดตั้งศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน เพื่ออบรมถ่ายทอดความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องการใช้สารชีวภัณฑ์ เช่น การใช้เชื้อราไตรโคเดอร์มาในการกำจัดโรคโคนเน่าในผักชีฝรั่ง เพื่อให้เกษตรกรตระหนักถึงความปลอดภัยมากกว่าการใช้สารเคมี และการใช้หลักเกษตรดีที่เหมาะสมในการผลิต จะช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน มีแนวทางในการป้องกันกำจัดศัตรูพืชที่ถูกต้องเหมาะสม จะช่วยลดต้นทุนการผลิต อีกทั้งเป็นการเพิ่มปริมาณ และคุณภาพผลผลิตที่ปลอดภัยต่อผู้ผลิต ผู้บริโภค และสิ่งแวดล้อม

2) ภาครัฐและเอกชนที่สนใจด้านการพัฒนาปรับปรุงพันธุ์ผักชีฝรั่งควรมีการปรับปรุงให้มีมาตรฐานของคุณลักษณะตรงกับความต้องการของเกษตรกร และควรส่งเสริมเกษตรกรให้ผลิตเมล็ดพันธุ์เพื่อใช้ปลูกและจำหน่าย ซึ่งจะช่วยในการลดค่าใช้จ่ายในด้านเมล็ดพันธุ์ลงได้

3) ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเกษตรกร ควรร่วมมือกันดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงานนโยบายกรมส่งเสริมการเกษตร ปี 2557 ระบบส่งเสริมการเกษตรมิติใหม่ (MRCE) ที่ต้องการให้ยึดพื้นที่เป็นศูนย์กลางของการพัฒนา มองภาพของ “พื้นที่-คน-สินค้า” เข้าด้วยกัน

4) ภาครัฐควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรเข้าใจในระบบการผลิตและการตลาด ให้รู้จักในการวางแผนการผลิต มีการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายด้านการตลาด และเชื่อมโยงวิสาหกิจชุมชน ให้มีการพัฒนาต่อยอดตามสรรพคุณของผักชีฝรั่งให้เป็นผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP เพื่อเพิ่มช่องทางการตลาด และกระตุ้นให้เกษตรกรศึกษาถึงปัญหาที่แท้จริงโดยใช้หลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในภายนอกของผักชีฝรั่ง (SWOT) เพื่อนำไปสู่ความต้องการแนวทางพัฒนาที่ครบถ้วนรอบด้าน

5) เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรจัดอบรมถ่ายทอดความรู้ที่เกี่ยวข้องและส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรค้นคว้าหาความรู้ในหลายช่องทาง เช่น การศึกษาทดลองในแปลงผักชีฝรั่ง การแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเกษตรกรด้วยกันเอง หากความรู้จากสื่ออินเทอร์เน็ต

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

2) เกษตรกร

1) เกษตรกรควรอนุรักษ์ เผยแพร่ภูมิปัญญาที่เกิดจากประสบการณ์ จนเป็นทักษะของเกษตรกรเอง ให้มีการพัฒนาต่อยอดให้เป็นองค์ความรู้สืบทอดต่อไป

2) เกษตรกรควรรู้จักในการวางแผนการผลิตผักชีฝรั่ง เพราะเป็นพืชชนิดหนึ่งที่ทำให้ผลตอบแทนคุ้มค่าที่ลงทุนปลูกครั้งเดียวสามารถเก็บผลผลิตได้ระยะเวลายาวเฉลี่ย 10.04 เดือน ผักชีฝรั่งจึงควรเป็นพืชทางเลือกในการประกอบอาชีพของเกษตรกรเพื่อลดปัญหาความยากจนของเกษตรกรได้

3) เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มสร้างเครือข่ายด้านการตลาด และเชื่อมโยงวิสาหกิจชุมชน ให้มีการพัฒนาต่อยอดตามสรรพคุณของผักชีฝรั่งให้เป็นผลิตภัณฑ์สินค้า OTOP

4) เกษตรกรควรให้ความสำคัญในการพัฒนาการผลิตผักชีฝรั่งให้เกิดความมั่นคง ยั่งยืน ซึ่งจะแนวทางในการประกอบเป็นอาชีพของลูกหลานเกษตรกรสืบไป หากเกษตรกรน้อมนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการดำเนินกิจกรรมผักชีฝรั่งก็ย่อมเป็นการดี ในการสร้างความมั่นคงยั่งยืนของการผลิตผักชีฝรั่งต่อการตั้งรับการเปลี่ยนแปลงสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งนี้อย่างขาดการสอบถามในเรื่อง จำนวนการจ้างแรงงาน และการแจกแจงต้นทุนการผลิตในรายละเอียดต้นทุนค่าใช้จ่ายทั้งหมดในรอบการผลิตต่อไร่ หากมีการวิจัยในครั้งต่อไปควรเพิ่มเติมในประเด็นเหล่านี้ก็จะทำให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาวิจัยความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับผักชีฝรั่งด้านการผลิต ด้านสมุนไพร ด้านการแปรรูป คุณลักษณะพันธุ์ผักชีฝรั่งที่เหมาะสมแก่การส่งเสริมเกษตรกร เพื่อเป็นองค์ความรู้ไว้ใช้ในการส่งเสริมเกษตรกรต่อไป

2.3 ควรศึกษาวิจัยการตลาดของผักชีฝรั่ง เช่น วิธีเพิ่มช่องทางการจำหน่าย

2.4 ควรศึกษาวิจัยความต้องการการส่งเสริมการเกษตรของเกษตรกรผู้ปลูกผักชีฝรั่งในการให้บริการทางการเกษตรแบบเฉพาะเจาะจงและมีเป้าหมายชัดเจน หรือ Specific Field Service เพื่อกำหนดเป้าหมายการทำงาน และวางแผนพัฒนาผักชีฝรั่ง

2.5 ควรศึกษาวิจัยการส่งเสริมการใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการดำเนินกิจกรรมการผลิตผักชีฝรั่ง

เอกสารอ้างอิง

ส่งเสริมการเกษตร. (2556). ต้นทุนการผลิตและผลตอบแทนในการปลูกผักชีฝรั่ง. สืบค้นเมื่อ 6 พฤศจิกายน 2556

จาก <http://www.agric-prod.mju.ac.th/webveg/plantlist/cheefarang.htm>

ธนะ พลอยโต. (2556). การถ่ายทอดความรู้การป้องกันกำจัดศัตรูพืชในแปลงผักชีฝรั่ง. สืบค้นเมื่อ 6 พฤศจิกายน

2556 จาก <http://www.nakhonpathom.doae.go.th>

พิทวัฒน์ อ่อนทองหลาง. (2548). การศึกษาแนวทางแก้ปัญหาการตรวจพบศัตรูพืชของผักชีฝรั่ง ณ จุดส่งออก.

สำนักควบคุมพืชและวัสดุการเกษตร กรมวิชาการเกษตร.